

## הגאון החסיד הרב שלמה יוסף זוין ז"ל

עורך האנציקלופדיה התלמודית

הגאון החסיד הרב שלמה יוסף זוין ז"ל נולד לאביו הגה"ח הרב אהרן מרדכי, רבה של קוזמירוב. בגיל צעיר מאוד נקרא למלא מקום אביו כרב בעיר זו, וכבר אז יצא שמעו כעילוי ובקי עצום בחדרי התורה. בשל יושר שכלו ועוצם תבונתו התחבב מאוד על גדולי התורה דאז. הוסמך להוראה ע"י גאוני הדור בעל צפנת פענח זצ"ל ובעל ערוך השלחן זצ"ל.

כיהן גם כאב"ד בערים קלימוב ונובוזיקוב, וערך יחד עם הגר"י אברמסקי זצ"ל את הירחון "יגדיל תורה" בסלוצק, עד שהופעתו נפסקה.

היה מראשי הפעילים במס"י להרבצת תורה ויהדות ברוסיה, כיד ימינו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זיע"א, ואף נאסר על כך.

כאשר עלה לארה"ק לפני למעלה מיובל שנים, הוכר מיד בקרב גדולי הרבנים וראשי הישיבות כגאון בעל שיעור קומה, הגאון הגדול רח"ע גרודזינסקי זצ"ל מוילנא כתב עליו: "ארי עלה מבבל", ותפס מקום נכבד ביותר בכותל המזרח של גדולי התורה בירושלים עיה"ק.

בסמיכות לעלייתו ארצה התחיל בעריכת מפעל חייו "האנציקלופדיה התלמודית", שהיא היצירה התורנית הגדולה ביותר בדורות האחרונים, כשסביבו מתרכזים טובי המוחות מקרב גדולי התורה זכה לראות בחייו ט"ו כרכים יוצאים מבית הדפוס, כשם שזכה לסדר ולהנחות את כתיבת הערכים שהופיעו לאחר מכן, ושיופיעו בעזה"י בעתיד.

בד בבד עם עיסוקו ללא ליאות ביצירה תורתית אדירה זו, הוציא מתח"י רשימות מאמרים וספרים שונים בהלכה ואגדה, ותפוצתם בקרב עם התורה היתה חסרת תקדים, כאשר כל ספר זוכה למהדורות חוזרות ונשנות. ספריו כמו מאמריו – המיוחדים, בעמקותם ובבהירותם, ובהיקף נרחב ונדיר של בקיאות בספרים מהראשונים ועד האחרונים ואחרוני האחרונים בני דורו – שימשו ומשמשים מפתח להבנה בריאה ובהירה ישרה ומעמיקה אצל כל תלמיד חכם ומחדש בתורה.

גם הצטיינותו המיוחדת בגמילות חסדים ועשיית טוב עם הבריות היתה מן המופלאות. לא ידע חציצות ומחיצות, וכל מי שבא לביתו נענה. פרק מיוחד בחייו הוא דביקותו הפנימית והמוחלטת באילנא דחיי הוא כ"ק אדמו"ר שליט"א. לבקשת כ"ק אדמו"ר שליט"א. הקים ועמד בראש ב"ד רבני חב"ד בארה"ק.

בסדרת "אגרות הקודש" של רבותינו הקדושים זי"ע ויבלחט"א כ"ק אדמו"ר שליט"א, תופס הגאון הרב זוין זצ"ל מקום נכבד ביותר. באגרות קודש של כ"ק אדמו"ר שליט"א יש מכתבים רבים אליו באריכות הביאור בענינים שונים בנגלה ובדאי"ח ואף בענינים הקשורים לעסקנות הכלל.

השאר אחריו ברכה, מאות ואולי אף אלפי תשובות בהלכה בכל חלקי השו"ע. נפטר בשיבה טובה ומתוך צלילות הדעת, בכ"א אדר ב' תשל"ח ומ"כ בירושלים עיה"ק.

בזה הננו מפרסמים מתורתו, ותודתנו נתונה להרב טובייה שיחי זילברשטרום על שהמציא לידינו את כתב היד ע"מ להדפיסו.

## ביטול הכלי לשלהבת

בה ממש, וכל הממשות שלה היא מקבלת מהכלי שהיא אחוזה בה, א"כ א"א לומר שהכלי יתבטל לגבה, שהרי הכלי הוא שעושה אותה לממש, ואם יתבטל הרי אין בשלהבת ממש.

ומכיון שכן שוב אין ישוב על הגמ' משבת, שהרי גם שם בנר שמן ופתילה שנעשו בסיס לשלהבת, הרי הוא ג"כ כמצב כזה, שהשלהבת מצד עצמה אין בה ממש, ולמה בטלים לגבה, ואע"פ שעכשיו שהיא קשורה בשמן ופתילה יש בה ממש, מ"מ נאמר ג"כ כיון שכל עצמה לא חשובה ממש אלא מצד הנר שו"פ אינם בטלים אצלה, כמו בשלהבת בכלי כביצה שם. אלא שי"ל בפ"ד ד' התוס' באופן אחר. והוא שאחרי שאמרו בגמ' שאינו חייב במוציא שלהבת אלא כגון דשייפיה מנא משחא כו' שיש בו ממש, שאל"כ מוציא שלהבת פטור, הקשו ותיפוק ליה משום מנא, והבינו התוס' בכוונת המקשן שר"ל למה לנו לחייבו משום השלהבת ולומר שבאופן כזה יש בו ממש, הרי אפילו אם לא היה חייב משום השלהבת, היינו אפילו אם נחשיב את השלהבת לאין בו ממש, יתחייב משום המנא, וע"ז הקשו התוס' הרי אם השלהבת אין בו ממש יהי' פטור לגמרי, כמוציא אוכלין בכלי פחות מכשעור שפטור אף על הכלי, וע"ז חירצו שאם אין ממש בשלהבת אין הכלי בטל (לכלי) [לגבה] ויתחייב על הכלי. וכ"ז לפי הסברא של המקשן שאף אם השלהבת יחשב כאין בו ממש יתחייב, אבל לפי האמת שהשלהבת האחוזה בכלי יש בו ממש, באמת הכלי בטל לשלהבת לעולם. וא"כ לק"מ מנר שמן ופתילה שבטלים לשלהבת, שכיון שקשורה בדבר יש בה ממש.

ושכתבת שעד כאן לא כתבו התוס' ביצה ל"ט א' ששלהבת מכיון שאין בה ממש אין הכלי בטל לגבה אלא בשלהבת לחוד בלי גחלת, אבל כשהשלהבת בגחלת וכיוצא בו נקרא יש בה ממש והכלי בטל לגבה, ויישבת בזה הקושיא מגמ' בשבת מ"ז א' שהנר והשמן והפתילה נעשים בסיס להשלהבת הנה בעיקר הסברא דברין נכונים, וכ"כ בט"ז יו"ד סי' קמ"ב ס"ק ג' לענין ע"ז שמותר ליהנות משלהבת שאין בה ממש וכ' שדוקא כשאינה קשורה בגחלת, אבל אם קשורה בגחלת אסור ליהנות ממנה, ובחי' רעק"א שם העיר שכ"כ כרא"ש ביצה שם. אבל אם יש בזה כדי ליישב הקושיא משבת עדיין יש לעיין.

כי הנה דברי התוס' ביצה שם יש להבין, שמכיון שכתבו שאין חשיבות בשלהבת לבטל הכלי לגבה דלית בה ממש, א"כ איך אמרו בגמ' שם שאם אין בכלי שיעור הוצאה שאינו חייב משום הכלי חייב על השלהבת, והרי אמרנו שאין ממש בשלהבת, וממנ"פ קשה שאם נאמר מכיון שהשלהבת אחוזה ותפוסה בהכלי נקרא יש בה ממש וכמשמע מלשון רש"י בד"ה הא דתני דכיון שיש לו דבר להידבק בו חשובה היא בכל שהוא א"כ איך כ' התוס' שאין הכלי בטל לגבה שאין בה ממש, הרי יש בה ממש. ואם נאמר שאחיזה זו שבאה ע"י משיחת הכלי בשמן אין בה כדי לעשות השלהבת ליש בה ממש א"כ למה חייב כשאין בהכלי כשיעור, ומה בין זה לאדייה אדויי בגמ' שם, ולא ראיתי מי שעמד על באור דברי התוס' כפשט הפשוט. ונראה לומר דכוונתם שאמנם עכשיו מכיון שהשלהבת אחוזה בהכלי נקרא שיש בה ממש, אבל מכיון שמצד עצמה אין

המשפחה

אמנם בעיקר ד' הרא"ש והט"ז שבקשורה בגחלת אסור ליהנות משלהבת יש להסתפק מה הכוונה, אם הטעם הוא כשקשורה באיזה דבר ממש, אף השלהבת יש בה ממש או שהטעם הוא כיון שקשורה בגחלת והגחלת היא של ע"ז נמשך האיסור של הגחלת על השלהבת אע"פ שאין בה ממש. ונ"מ לדינא, אם הדליק משלהבת הקשורה בגחלת של ע"ז שלהבת בגחלת אחרת, שכאופן הראשון גם השניה אסורה, שגם היא קשורה בגחלת ויש בה ממש, וכאופן השני הרי בשניה אין האיסור של ע"ז בהגחלת, ואף השלהבת מותרת שאין בה ממש. והנה אם נאמר כאופן הראשון התירוך מנר שמן ופתילה קיים, שהרי יש ממש בהשלהבת ובטלים לגבה וכדלעיל, אבל אם נאמר כאופן השני הרי נסתר החי', שהרי לעולם אין ממש בשלהבת, אפילו בקשורה. והדבר מפורש בט"ז או"ח סי' רצ"ח ס"ק ר' ומג"א שם ס"ק י' שנר שהדליק מנר של ע"ז מותר ליהנות ממנה ובשור"ע אדמו"ר שם ס"ח מפורש יותר שקשורה בגחלת האיסור ליהנות הוא מחמת איסור הגחלת אבל כשהדליק נר אחר ממנה מותר ליהנות שהשלהבת אין בה ממש עי"ש. וא"כ הדק"ל מנר שור"פ שנעשו בסיס לשלהבת והרי אין בה ממש.

אלא שלפ"ז יש להבין א"כ מאי האי שאמרו בגמ' בדלית בו שיעורא בהמנא חייב משום שלהבת, הלא השלהבת אפי' כשהיא קשורה באיזה דבר אין בה ממש, רק שהאיסור של הדבר נמשך עליה, וכאן הרי בהמנא אין חיוב, שאין בו כשיעור, ולמה יתחייב על השלהבת. וראיתי שבט"ז או"ח שם הרגיש בדבר וכי' שאין להקשות ממוציא שלהבת בקיסם שחייב שהרי בתחומין הדין שאם אין בדבר השני איסור תחומין אין השלהבת הקשורה בו מעכב שאין בה ממש. אבל לא כתב שום טעם לחלק ביניהם, והא גופא קשיא

למה באמת בתחומין שונה מהוצאה. ובלבושי שרד שם כ' לכאר דבריו ש"בהוצאה כל שהשלהבת מחובר בקיסם חשוכים שניהם וחייב על הוצאתם". והדברים מחוסרים באור. ונ' לומר ע"פ המכואר בשכת ר"פ המצניע שאפילו דבר שאין בו כשעור אם החשיבו חייב. וא"כ כיון שא"א להוציא השלהבת בלי דבר שייאחו בו והוא מוכרח להוציא הכלי כשביל השלהבת בזה גופא אחשביה להכלי, וא"כ איסור ההוצאה של הכלי נמשך גם על השלהבת כמו בע"ז ותחומין כשהגחלת עצמה אסורה. וכה"ג כ' בחי' הרשב"א כיצח שם ביישוב קו' התוס' שהרי המנא כשא"צ לה דומה למוציא אוכלין בכלי שפטור על הכלי נאכל שהוא הקשה קצת כצורה אחרת ששלהבת אפי' כ"ש ראויה היא וכשעור הוא. וצ"ב שהרי אפילו אם אין בה כשעור פטור על הכלי באוכלין וחי' שכיון שא"א להוציא השלהבת בפ"ע כצריך לכלי הוא, וא"כ גם לנ"ד כיון שצריך לכלי אחשביה לשעורו. ולפ"ז י"ל דל"ק מנר שור"פ, שכיון שהחשיבות של הדבר הוא מחמת השלהבת א"כ לענין בסיס לדבר האסור אורבה כל מה שזקוק יותר להדבר לשם האיסור נעשה יותר בסיס אליו, ואינו דומה להוצאה שאיסור הוצאה יוכל לחול על שניהם, וכשמוכרח להוציא הכלי כשביל השלהבת וחייב על הכלי נמשך האיסור גם על השלהבת, אבל בבסיס לדבר האסור לא נוכל לומר שכח ההיתר של הנשור"פ יומשך על השלהבת, שהרי השלהבת אילו היתה בפ"ע אסורה משום מוקצה, וא"כ כל מה שזקוק יותר להכלי כשביל השלהבת ומשמש יותר להשלהבת נעשה יותר בסיס אליה.

כל זה כתבתי לפום ריהטא, ועדיין הדברים צריכים עיון וליבון.